

לשם שינוי פועלת ליישום מיטבי של התכנית
'התפתחות אישית ומעורבות חברתית' בקרב תלמידים עם מוגבלות.

עקרונות להכנת בני נוער בקבוצה מעורבת

המסמך עובד על בסיס המדריך לשילוב ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער, תשע"ו 2015, [התכנית להשתלבות ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער](#) בשותפות מועצת תנועות הנוער, ג'וינט אשלים, משרד החינוך, משרד הרווחה, המוסד לביטוח הלאומי וקרן שלם לסובלנות.

קבוצה מעורבת - קבוצה בה בני נוער עם וללא מוגבלות פועלים יחד

הכנת הפעילים חשובה במיוחד במקרים בהם תהיה זו הפעם הראשונה בה בני הנוער ללא מוגבלות יחשפו לבני הנוער עם מוגבלות. מטרת ההכנה הן: הפגת חששות מהמפגש, תיאום ציפיות ועידוד לסובלנות.

ישנן אפשרויות מגוונות ליצירת קבוצה מעורבת:

- קבוצה קיימת של נוער עם מוגבלות וקבוצה קיימת של נוער ללא מוגבלות שמתחברות יחדיו ומשתפות פעולה
- קבוצה קיימת של נוער ללא מוגבלות שמצטרפים אליה בני נוער עם מוגבלות
- קבוצה קיימת של נוער עם מוגבלות שמצטרפים אליה בני נוער ללא מוגבלות
- בני נוער עם וללא מוגבלות שלא פעלו כקבוצה לפני כן

מרכיבי ההכנה

- **הכרת המוגבלות ומאפייניה** על ידי הורה/ איש מקצוע/ רכז המלווה את בני הנוער עם המוגבלות. חשוב להגיע לרמת שיח המאפשר פתיחות והעלאת שאלות מצד בני הנוער ללא חשש ובושה.
- **היכרות אישית** - מומלץ שבני הנוער עם המוגבלות יספרו על עצמם וישתתפו בהכנת הקבוצה, יתארו מהם התנאים אשר יתרמו לתפקוד טוב שלהם ואילו התאמות הם צריכים.
- **היכרות קבוצתית** - דרך משחקי היכרות/ פעילויות גיבוש/ מפגש בלתי פורמלי. רצוי לייחד את המפגשים הראשונים לצורך היכרות וגיבוש טרם תחילת ההכשרה וההתנסות במעורבות והתנדבות.

אופן ההכנה והיקפה ישתנה מקבוצה לקבוצה בהתאם למאפייניה:

- רמת ההיכרות טרם תחילת הפעילות - היכרות מוקדמת עם בני הנוער עם המוגבלות, דרך הלימודים בבית הספר או פעילות משותפת במסגרות שונות, תקטין את הצורך בהכנה ותקצר את ההיקף הנדרש.
- מאפיינים חברתיים ואישיותיים - קבוצה הומוגנית מבחינה חברתית, בה יש קווי דמיון חזקים בין החניכים, תדרוש הכנה ארוכה יותר מקבוצה הטרוגנית, בה יש שוני ומגוון בין החניכים.

- מאפייני התנהגות- קבוצה שמתאפיינת בסובלנות ויכולת הכלה, שאין בין חבריה קשיים התנהגותיים, תהווה קבוצה קלה יותר לעירוב, ולכן תהליך ההכנה יהיה קצר. זאת לעומת קבוצה שחבריה חווים קשיי התנהגות או שבה חניך המהווה מנהיגות שלילית, אשר דורשת הכנה מעמיקה יותר.
- הרכב הקבוצה- בקבוצה ותיקה ומגובשת אליה מצטרפים בני נוער עם מוגבלות, מירב ההכנה תתקיים טרם המפגש הראשון עם הפעילים החדשים. לעומת קבוצה חדשה שאינה מלוכדת עדין, בה ההכנה תהיה משותפת ומספר המפגשים הראשונים יוקדשו הן להכנה והן להיכרות וגיבוש.

נושאים המתאימים להכנה:

- התמודדויות יומיומיות של אנשים עם מוגבלות וכיצד יבואו לידי ביטוי בפעילות המשותפת
- קבלת האחר והשונה
- קידום השתלבות אנשים עם מוגבלות בחברה באמצעות התנדבות
- עמדות ודעות קדומות ושינוי עמדות
- מודעות למוגבלות האישית של כל אחד, והבנה שכולנו שונים
- סוגיות ערכיות הנוגעות להשתתפות חברתית של אנשים עם מוגבלות בחברה

אמצעים

- אפליקציית 'על רגישות ונגישות' ומערכי העיבוד הנלווים לה
- מערכי הסברה המשלבים סיפור אישי של בן/בת נוער עם מוגבלות ודיון
- מפגש עם הורה לילד עם מוגבלות/ רכז המלווה בני נוער עם מוגבלות/ איש מקצוע
- סיור ומפגש במרכז של אנשים עם מוגבלות
- הקרנת סרט ודיון בעקבותיו

כמה דגשים:

- הכנה נכונה עשויה לצמצם את הפערים והקשיים לאורך הפעילות המשותפת, וכן למנוע פרישת בני נוער מהקבוצה. חשוב להקדיש לה מחשבה חזמן.
- חשוב מאוד לשים לב שהמסרים יכוונו לפעילות משותפת, בגובה העיניים, ולא לפעילות חסד או התנדבות למען הנוער עם המוגבלות.
- על פי רוב כדאי לשתף את בני הנוער עם המוגבלות ככל האפשר בהכנה; לתכנן איתם מה היו רוצים שידעו עליהם, מה חשוב שייאמר, ובמידת שירצו- לאפשר להם להנחות את תהליך ההכנה.
- במידה וקבוצת בני הנוער ללא מוגבלות משתייכת לבית ספר או למסגרת אחרת הכוללת מרכיבים נוספים מלבד המעורבות/ התנדבות, רצוי לשלב פעילויות מגוונות שיעסקו בקבלת השונה וגיוון באוכלוסייה עוד לפני תחילת ההכנה הקונקרטית, ולא דווקא בהקשר למעורבות/ התנדבות.
- תוכלו להיעזר באנשי מקצוע בסביבתכם- מתי"אות, יועצות חינוכיות, עו"סים מאגף הרווחה, רכזי אוכלוסיות מיוחדות במרכזים הקהילתיים ועוד.